

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 288/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen tyttöjen sukuelinten silpomisen estämisestä lailla

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sari Sarkomaan /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 288/2018 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen kielletään yksiselitteisesti lailla,

mihin toimenpiteisiin ryhdytään, jotta tieto tyttöjen sukuelinten silpomisesta saadaan viiranomaisten tietoon ja myös tuomioistuinten käsiteltäväksi ja

mihin toimenpiteisiin ryhdytään yhtenäisten toimintatapojen luomiseksi, jotta tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen saadaan kitkettyä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomessa rangaistavaa törkeänä pahoinpitelyinä. Rikoksesta voidaan tuomita 10 vuotta vankeutta. Myös rikoksen valmistelu, yritys ja osallisuus kuten avunanto siihen ovat rangaistavia. Rikoslaisissa on säädetty jokaiselle velvollisuus ilmoittaa poliisille valmisteilla olevasta törkeästä pahoinpitelystä kuten silpomisesta. Tämän velvollisuuden laiminlyönti on rangaistavaa törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämisenä. Lapsen vanhempien vastuu on vielä ankarampi: passiivisesti tekoon suhtautuva vanhempi voidaan tuomita itse pahoinpitelyrikoksesta.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on siis säädetty rangaistavaksi ja siihen liittyy ankara rangaistusuhka. Teon vakavuutta korostaa myös se, että se on rangaistavaa nimenomaan rikoslaisissa, johon on Suomessa sisällytetty vakavimpia tekoja koskevat rangaistussäännökset. Koska teon rangaistavuudesta ei vallitse epäselvyyttä, esimerkiksi erilliselle rangaistussäännökselle ei ole tarvetta. Lainsäädäntö täyttää sitä koskevat kansainväliset velvoitteet eikä jo rangaistavia tekoja ole perusteltua säätää uudestaan rangaistaviksi. Erillissäännös ei käytännössä vaikuttaisi oikeustilaan, joten se olisi luonteeltaan symbolinen. Perustuslakivaliokunnan käytännöstä ilmenee, että pelkästään symbolisista syistä ehdotettuihin kriminalisointeihin on suhtauduttava torjuvasti (PeVL 5/2009 s. 3/II ja PeVL 29/2001 vp s. 4).

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 288/2018 vp

Kansainvälisten kokemusten perusteella ei myöskään ole viitteitä siitä, että erillinen säännös tehostaisi rikosvastuun toteutumista. Erillinen säännös aiheuttaisi enemmän rajaus- ja tulkintaongelmia kuin poistaisi niitä. Esimerkiksi Ruotsissa erityissäännöksen nojalla on tuomioistuimissa käsitelty tiettävästi vain muutamia tapauksia. Vuonna 2004 tehdyssä 15 Euroopan maata käsittäneessä kansainvälisessä vertailussa todettiin, että yhdessäkään erityissäännöksen käyttöön ottaneessa valtiossa silpomisia ei ollut käsitelty tuomioistuimissa (Leye & Deblonde, s. 13). Toisaalta silpomisesta on tuomittu rangaistuksia maissa, joissa teon rangaistavuus perustuu yleissäännökseen (esim. Ranska). Mainitun kansainvälisen vertailun johtopäätöksenä todettiin, että erityissäännökset eivät ole tarpeen rikosvastuun kannalta eivätkä ne tehosta sen toteutumista.

Rikosoikeus ei yksin ole riittävä työkalu silpomisten ennalta ehkäisemiseksi. Silpomisen ehkäisyssä tärkeässä roolissa ovat sosiaali- ja terveydenhuolto, etenkin neuvolat, koulu- ja terveydenhuolto ja lastensuojelu, sekä opetustoimi. Näiden ja kolmannen sektorin yhteistyötä jatketaan määrätietoisesti silpomisten ehkäisemiseksi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos päivittää parhailaan Sosiaali- ja terveysministeriön tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelmaa vuosiksi 2018-2020, jonka jälkeen ohjelma sisällytetään seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmaan. Ohjelma sisältää lukuisia toimenpiteitä (mm. koulutuksen varmistaminen, ammattihenkilöstön osaamisen kehittäminen, maahanmuuttajayhteisöjen asenteisiin vaikuttaminen, tutkimuksen edistäminen, yhteistyön ja koordinoinnin kehittäminen), joiden toteutumisen hallitus aikoo varmistaa jatkossakin. Ilmiön laajuudesta tullaan saamaan kattavaa tietoa, kun äitiysneuvoloissa kysytään silpomisesta systemaattisesti kaikilta raskaana olevilta ja asiasta tehdään merkinnät viime vuonna uusittuun äitiyskorttiin.

Viime vuonna oikeusministeriö järjesti eri viranomaistahoille pakkoavioliittoja koskevan ajan-kohtaiskeskustelun, jonka tarkoituksena oli käydä läpi muun muassa nykyiset ilmoitusvelvollisuudet ja niiden edellyttämät toimenpiteet sekä ohjeistukset ja koulutus ja niiden toimivuus. Kokouksessa käsiteltiin pakkoavioliittojen ohella myös muita maahanmuuttajanaisten oikeuksien toteutumista koskettavia ja aiheeseen läheisesti liittyviä teemoja, kuten tyttöjen silpominen ja niin sanottu kunniaväkivalta. Oikeusministeriö julkaisee lähiaikoina muistion, johon on koottu jatko-toimenpiteitä. Toimenpiteisiin kuuluu muun muassa kunniaväkivallan riskitekijöiden tunnistamisen parantaminen, jolla on vaikutusta myös tyttöjen sukuelinten silpomisen ehkäisyyn.

Helsingissä 13.7.2018

Oikeusministeri Antti Häkkänen